

EEN VEERKRACHTIG FINANCIËEL SYSTEEM IS OPHANDEN

Nassim Nicolas Taleb verwierf wereldfaam met zijn boek *De zwarte zwaan* toen in 2008 de financiële wereld kapseide. Hij had in dat boek immers de crisis van 2008 voorspeld. Hij was echter niet de enige die deze financiële catastrofe had zien aankomen. De Belg Bernard Lietaer (1942-2019) legde in 2001 al de vinger op de financieel-economische wonde: de monocultuur van nationale munten. Anders dan Taleb had Lietaer ook een remedie tegen de structurele instabiliteit van het systeem: complementaire munten.

AUTEUR KOEN DEVELTER

Koen is leraar Nederlands en godsdienst, geïnteresseerd in complementaire munten, ethiek, rechtvaardige landbouw, mobiliteit, democratie, bio-ecologisch (ver)bouwen ... En hij is het roerend eens met Gandhi: "Wees de verandering die je in de wereld wil zien."

Gratis te downloaden als pdf: [Het Geld van de Toekomst](#)

[users.skynet.be/de.wriker/LV_docs/
lietaer_hetgeldvandetoekomst.pdf](https://users.skynet.be/de.wriker/LV_docs/lietaer_hetgeldvandetoekomst.pdf)

Fragiele monocultuur

Lietaer was een wereldautoriteit op vlak van munten. Hij werd ooit uitgeroepen tot *trader of the year*, werkte voor de Nationale Bank van België, stond aan de wieg van de ecu (de voorloper van de euro) en was verbonden aan diverse universiteiten. Tussen 1972 en 2012 telde Lietaer maar liefst 425 systemische crisissen; een bank die failliet ging, een land dat veel te veel schulden had en daardoor torenhoge interesten moest betalen of een beurs die crashte. Meer dan tien keer per jaar toonde de financiële wereld dus zijn structurele instabiliteit en telkens restaureerde men het oude systeem. Soms wees men een zondebok aan, meestal beschouwde men de menselijke hebzucht als oorzaak. Toch is het voor Lietaer zonneklaar: het systeem deugt niet. Een monocultuur van nationale munten is niet duurzaam. Nu is het bekend dat elke monocultuur bijzonder fragiel is, want onnatuurlijk. Het is wel efficiënt, slechts één munt in je portefeuille hebben, maar efficiëntie en veerkracht zijn elkaars tegengewicht. Duurzaamheid is het leefbare optimum tussen efficiëntie en veerkracht.

De gangbare munten

Hoeveel nationale munten er ook zijn, ze zijn allemaal op dezelfde leest geschoeid; ze dragen allemaal rente en worden allemaal gecreëerd door bankschuld. Daarmee combineren ze twee problematische eigenschappen. Het is misschien even schrikken, maar bijna al ons geld wordt geschapen uit het niets door banken. Er is nog een klein percentage van het geldvolume dat de Europese Centrale Bank (of een andere centrale bank) geschapen heeft in tijden van (corona) crisis zonder bankschuld. Maar het meeste geld ontstaat dus wanneer mensen lenen bij een bank. De bank moet een wettelijke reserve hebben van enkele procenten, maar de rest (90 % of meer) kan en mag ze scheppen zoals God het licht schiep: "Fiat lux!" - vandaar dat men vaak spreekt over fiatgeld. Dat betekent

ook dat bijna al ons geld zou verdwijnen als we allemaal onze leningen zouden terugbetalen, want zodra je het opgenomen kapitaal terugstort naar de bank, verdwijnt het ook weer in het niets, waar het vandaan kwam.

De rente verdwijnt echter niet. Die houdt de bank, want die is niet uit het niets geschapen door de bank toen je de lening opnam. De vraag is dan wel waar die rente vandaan moet komen. Wel, als het meeste geld geschapen wordt door bankschuld, dan moet die rente komen van ... een nieuwe bankschuld! Ieder geestelijk gezond mens weet dat hij niet goed bezig is als hij een nieuwe lening aangaat om de rente van een oude lening te kunnen betalen, maar toch is dat wat onze economie in zijn totaliteit doet. De wereld in zijn geheel leent alsmaar meer, anders kunnen de oude leningen met hun rente niet terugbetaald worden. En vandaar dat de ECB in tijden van crisis massaal geld 'bijdrukt'.

Rente creëert een exponentiële groei, nog zo'n onnatuurlijk iets. Het is spijtig dat het debat over de vraag of de economie moet groeien, meestal ideologisch wordt gevoerd, want het is eigenlijk een technische kwestie. De economie moet inderdaad groeien, anders daalt het geldvolume en kunnen veel leningen niet terugbetaald worden. Tegelijk weten we dat de economie niet mag blijven groeien.

Duurzaamheid is het leefbare optimum tussen efficiëntie en veerkracht

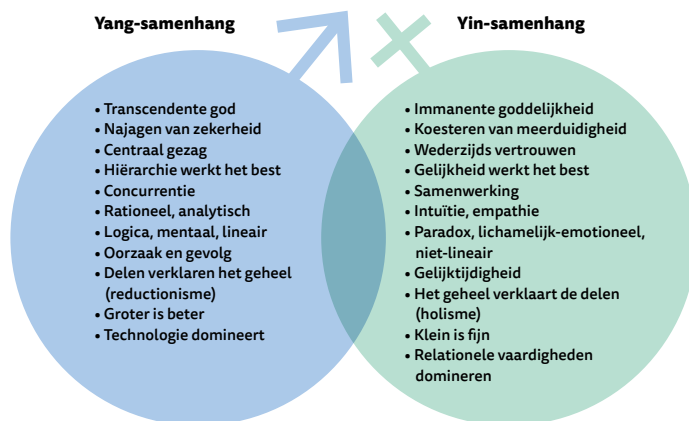
Complementaire munten

De oplossing ligt in het gebruiken van meerdere soorten munten: complementaire munten die de nationale munten aanvullen. Als we een vijftal verschillende soorten munten in onze portefeuille zouden hebben, dan zouden we de crash van de euro niet zo hoeven te vrezen. We zouden vlot kunnen overschakelen op de andere munten.

Complementaire munten zijn dus nodig om het financiële systeem veerkrachtig te houden. Ze zijn echter ook nodig om de mens veerkrachtig te houden. Het is geen nieuws dat onze maatschappij mensen ziek maakt en dat heeft volgens Lietaer te maken met de aard van ons geld: extreem yang. Geld is immers niet waardenneutraal, zoals economen nochtans beweren. Geld met rente is schaars en schaars geld bevordert de competitie en concurrentie. Geld zonder rente, zoals bijna elke complementaire munt, bevordert de samenwerking en dus de verbondenheid tussen mensen. De link met veerkracht bij de mens kunt u nu ongetwijfeld wel zelf leggen.

De werking van een complementaire munt

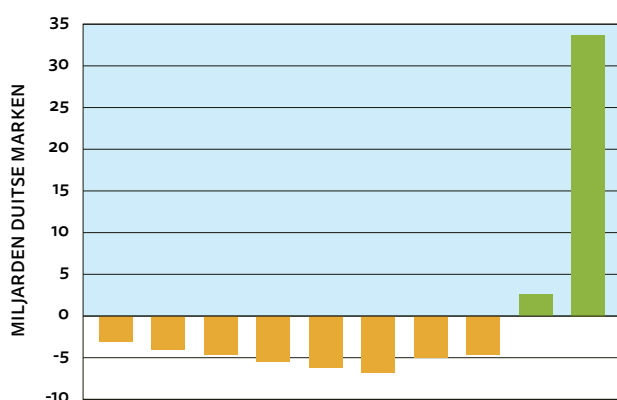
Hoe werkt zo'n complementaire (yin)munt dan? Meestal zoals de LETS-munten in Vlaanderen; je spreekt een uurtarief af en er ontstaat geld als twee partijen akkoord gaan om iets te doen tegen een vergoeding. LETS werkt in Vlaanderen op basis van wederzijdse kredieten dus. Ofwel begint iedereen in het systeem

met nul en dan is het gemiddelde van alle deelnemers altijd nul, ofwel krijgt iedereen bij de start een basispakket, maar ook dan is het gemiddelde binnen de groep altijd gelijk aan het basispakket. Dergelijke muntsystemen zijn verreweg de meest robuuste systemen. Ze zijn meestal (maar niet noodzakelijk) behoorlijk egalitair en bevorderen de vriendschap.

Lietaer bedacht ook een munt om de burgerzin te bevorderen: de *civic*. Je bepaalt als gemeenschap/stad wat wenselijk gedrag is en dan ga je mensen belonen met civics wanneer ze wenselijk gedrag stellen: afval rapen, wandelen met bejaarden, pesticidevrij tuinieren ... Om de civic waarde te geven, ga je ze dan van de bevolking teruggeisen in de vorm van een belasting. Dit is helaas nog niet wettelijk, maar het zou mensen met tijd te veel (en te weinig euro's) wel in staat stellen om zelf iets te doen aan hun situatie. Ze zouden gewaardeerd worden voor hun nuttige of zinvolle inzet. Voor de stad of gemeenschap is het ook een goedkope manier om werk gedaan te krijgen.

Complementaire munten zorgen dus voor meer financiële veerkracht en meer veerkracht bij de mensen. We zullen er wat efficiëntie moeten voor opofferen, maar dat weegt niet op tegen de voordelen.

Netto-renteoverdracht in Duitsland in 1982, bij een rente van 5,5%. Op de X-as zie je de bevolking opgedeeld in 10 groepen van gelijke grootte, gerangschikt volgens inkomen. De 20% rijksten ontvangen rente, de andere 80% betaalt rente. Bron: Het geld van de toekomst